

Arvoisa tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko

Aloite: Psykoterapeuttikoulutus yliopistolliseksi erikoistumiskoulutukseksi

Psykoterapeutin ammattinimikkeen käyttöoikeuteen johtavasta koulutuksesta ja ammattinimikkeen käyttämisen edellytyksistä on säädetty terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 2 a §:ssä (533/2018). Vuodesta 2012 alkaen psykoterapeutin ammattinimikkeeseen johtavaa koulutusta ovat voineet järjestää vain yliopistot tai koulutusorganisaatiot yhteistyössä yliopistojen kanssa.

Esitämme, että psykoterapeuttikoulutus tulisi säätää asetuksella valtion tukemaksi yliopistolliseksi erikoistumiskoulutukseksi.

Perustelut:

Psykoterapian ja koulutettujen psykoterapeuttien tarve kasvaa

Mielenterveysongelmat ovat merkittävin ja kasvava työkyvyttömyyseläkkeiden syy, ja niiden vuoksi maksetaan eniten sairauspäivärahoja Suomessa (Kelan tilastollinen vuosikirja 2018). Mielenterveyshäiriöistä kärsii joka viides aikuinen. Suuri osa mielenterveyshäiriöistä alkaa jo lapsuus- ja nuoruusiässä. Vain viidesosa mielenterveyshäiriöistä kärsivistä on riittävässä ja laadultaan hyvässä psykiatrisessa hoidossa ja yli puolet on vailla mitään hoitoa. Lisäksi mielenterveyspalvelujen saatavuudessa on suuria alueellisia eroja. (Mielenterveyspalvelut – THL) Psykoterapiapalvelujen saatavuudessa on ongelmia (Kansan Uutiset 27.6.2019) ja palvelujen tarve kasvaa koko ajan.

Koronavirusepidemian aiheuttaman kriisin myötä mielenterveysongelmien ja siten psykoterapian tarve on kasvanut entisestään (esim. Yle 2.4.2020).

Kelan tukema kuntoutuspsykoterapia (Kelan kuntoutuslaki (566/2005 9 § ja 11a §) on tarkoitettu 16-67-vuotiaille tukemaan työssä pysymistä ja työllistymistä. Se on vaikuttava hoitomuoto; yli 80

%:lla kuntoutuspsykoterapiassa kävijöistä opiskelu- tai työkyky on palautunut tai parantunut. Kelan kuntoutuspsykoterapian saajien määrä kasvoi vuosien 2016-2018 aikana yli 36 prosenttia. Vuonna 2019 kuntoutuspsykoterapiaa sai noin 50 400 henkilöä.

Kaikki psykoterapiaa tarvitsevat eivät kuulu Kelan tukeman kuntoutuspsykoterapian piiriin, esim. alle 16-vuotiaat lapset ja nuoret sekä eläkeikäiset. On tärkeää, että Sote-uudistuksessa myös perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa turvataan riittävät psykoterapiapalvelut niille, jotka eivät voi saada Kelan kuntoutuspsykoterapiaa. Tiettyjen sairaanhoitopiirien ja kuntien erikoissairaanhoidot ostavat psykoterapiaa ostopalveluna yksityisiltä psykoterapeuteilta. Koulutettuja psykoterapeutteja tarvitaan vastaamaan tähän tarpeeseen. Lisäksi psykoterapeutteja työskentelee mm. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä ja yksityisten lääkäriasemien tarjoamassa työterveyshuollossa.

Tällä hetkellä Valviran rekisterissä on 8201 psykoterapeutti -nimikkeen käyttöoikeuden omaavaa henkilöä. Heistä 28 prosenttia on yli 65-vuotiaita, joiden tarjoamat psykoterapiapalvelut ovat hyvin vähäisiä. Lisäksi merkittävä osa alle 65-vuotiaista psykoterapeutti -nimikkeen käyttöoikeuden omaavasta 5922 henkilöstä ei tee psykoterapiaa, koska se ei kuulu heidän työantajansa määrittämään työnkuvaan.

Psykoterapeuttikoulutus on nykyisellään kohtuuttoman kallis opiskelijalle

Psykoterapeuttikoulutusta koskevan uudistuksen (Terveystieteiden ammattihenkilöistä annettu asetus 533/2018 2 a §) tavoitteita olivat esimerkiksi koulutuksen laadun tarkempi valvonta ja tarjottavien psykoterapiapalvelujen alueellisten erojen tasoittaminen. Samalla odotettiin koulutuksen siirtymistä maksuttomaksi eli kulujenkin oli määrä siirtyä yhteiskunnalle. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan koulutuksen siirtyminen koulutusorganisaatioiden ja yliopistojen yhteistyössä järjestämäksi nosti opiskelijakohtaisia kuluja.

Nykyisellään psykoterapeuttikoulutus on kohtuuttoman kallis; kustannukset opiskelijaa kohden ovat 20 000-50 000 € riippuen koulutuksen laajuudesta, koulutuspotilaiden määrästä (vaadittavan työnohjauksen määrästä) sekä opiskelijalta vaadittavasta omasta psykoterapiahoitosta. On sattumanvaraista, hyväksyykö verottaja psykoterapeuttikoulutuksesta aiheutuvat kustannukset verovähennyksiin.

On riski, että korkeat koulutuskustannukset ja epäkohta niiden verovähennyskelpoisuudessa nousevat esteeksi psykoterapeuttikoulutukseen hakeutumisessa. Siten pätevien hakijoiden määrä vähenee ja koulutusohjelmien toteutuminen vaarantuu.

Mikäli psykoterapeuttikoulutus olisi yliopistollista terveydenhuollon erikoistumiskoulutusta (Yliopistolaki 7c §) opiskelijalta voitaisiin periä enintään 120 euroa opinto-oikeuteen kuuluvalta opintopisteeltä. Opiskelijan kustannukset laskisivat 60 opintopisteen koulutuksissa n 7200 euroon.

EFPP Suomen kansallinen verkoston ry:n esitys

Esitämme kunnioittaen, että psykoterapeuttikoulutusten rahoitusasia hoidetaan valtioneuvoston asetuksella yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista 1082/2009, jossa siitä nytkin on säädetty. Asetuksen säätäminen valtioneuvoston toimesta on lainsäädännöllisesti varsin yksinkertainen toimenpide. Luonnollisesti asetusmuutoksesta johtuvat varat olisi syytä budjetoida – heti ensi vuoden 2021 valtion talousarvioon. Koulutukset tulisi edelleen järjestää ensisijaisesti koulutusorganisaatioiden ja yliopistojen yhteistyönä.

Psykoterapeuttikoulutuksen tukeminen valtion toimesta olisi linjassa hallituksen pyrkimyksen kanssa parantaa terveydenhuollon palvelujen saatavuutta – ja erityisesti varmistaa mielenterveyspalvelujen resurssien riittävyys.

Mielenterveysperusteiset opintojen ja työn keskeytyminen, poissaolot ja ennenaikaiset eläköitymiset ovat sekä taloudellisesti että inhimillisesti raskas taakka tavallisille ihmisille ja koko yhteiskunnalle.

Helsinki 1.9.2020

Efpp Suomen kansallinen verkosto ry:n puolesta

Kirsi Huttula
Puheenjohtaja

Tuomo Tikkanen
Sote-työryhmän asiantuntijajäsen